

KOKOŠ ILI JAJE?

Samo pedesetak metara od Hrvatskog muzeja naivne umjetnosti na povijesnom se Markovu trgu, kao "skulpturalni urbani znak" kočoperi kičasto "uskršno jaje" degradirajući tako hrvatsku naivu i cjelokupnu kulturu. Bijedna je slika metropole koja se odašilje s tim nemuštim jajetom s Markova trga.

Kožarićevo "Prizemljeno Sunce" u zagrebačkoj Bogovićevoj ulici osvanulo je minulog tjedna ovijeno u crno! Podsjetilo je to na šokantni "Crveni Peristil" iz 1968. te na 30 godina kasniji "Crni Peristil" kao svojevrsan spomen na prethodni "Crveni". Jer je "buntovna" poruka jednog i drugog bila upozorenje na stanje društvene svijesti. "Crno prizemljeno Sunce" gotovo da je nastanak istoga "bunta", što potvrđuju o riječi autora ove umjetničke intervencije u urbanom prostoru Zagreba: "nema boljitka za nas umjetnike, za kulturu, javne akcije, nema besplatnog studiranja". Crnom "prizemljenom suncu" (koje je već jednom bilo crno, kada je zapaljeno na prvotnoj lokaciji na Trgu maršala Tita), prethodilo je i povezivanje spomenika Silvija Strahimira Kranjčevića crvenim nitima za Filozofski fakultet u Zagrebu, koji je punih pet tjedana bio pod studentskom blokadom. Riječ je, naime, o istom autoru Igoru Grubiću čije umjetničke intervencije uvijek nose tu buntovničku misaonu poruku. No, ni njegove "Crvene niti" ni "Crno sunce" "nisu izazvali takav šok davnašnji "Crveni" pa potom "Crni Peristil"! Jesu li ljudi oguglali na poruke i na bunt? Prihvaćaju li već pasivno "stanje stvari"? Svijesti i nesvijesti?"

Bi li Grubić veći šok izazvao da je u crno ovio "uskršno jaje" na Markovu trgu? Sofisticiranije mu je bilo Kožarićevo "Sunce" koje već bilježi povijesno taloženje poruka. Ali efekt poruke ipak bi bio jači na Markovu trgu, gdje se taj neprimjereni uradak anonimnih amatera, što sebe promiču kao umjetnike, kočoperi pred reprezentativnim južnim ulazom netom obnovljene gotičke crkve (čiju unutrašnjost rese djela Ivana Meštrovića i Jozef Kljakovića), a između zgrada Vlade i Sabora. Uskrs je odavno prošao i prigodničarsko jaje, koje navodno simbolizira hrvatsku naivnu umjetnost što je svojedobno bila najbolji umjetnički izvozni proizvod, bilo je skinuto kao i ostala "posijana" po metropoli, Hrvatskoj, a i šire (kao svojevrsni "turistički promidžbeni proizvod"), ali je nakon desetak dana ponovo "uskršnulo" na najstarijem zagrebačkom trgu kao "javna skulptura", kao "znak" u urbanom tkivu Zagreba!. Kakav znak? Sramotni!

A nitko na to nije javno reagirao. Samo pedeset metara od Hrvatskog muzeja naivne umjetnosti, čiji ravnatelj drži visoku razinu pristupnog odabira u krug tog osebujnog hrvatskog umjetničkog stvaralaštva (što čini i ravnopravni dio hrvatske suvremene umjetnosti), bez ikakvih konzultacija sa stručnjacima, posebice za hrvatsku naivu, netko je odlučio instalirati to nemušto jaje u improvizirani cvjetnjak na granitnom popločenju trga s kojeg su prognani automobili. U zaštićenoj povijesnoj jezgri drevnoga Gradeca netko se usudio promovirati ordinarni kič! Koji degradira ne samo hrvatsku naivu, nego i hrvatsku kulturu uopće. Je li gradski zavod za zaštitu spomenika kulture za to izdao dozvolu? Tko je to odlučio takvom javnom plastikom “oplemeniti” osjetljivi povijesni urbani prostor Zagreba? Prije tog jajeta trebala je biti neka kokoš?

Ili tek hoda za njim? Misleći jel' prije ona ili jaje? Ne shvaćajući, naravno, da u Zagrebu, a i cijeloj Hrvatskoj ima toliko Umjetnika, s djelima kojih bi se stvarno mogla ponosno okтити metropola, kao tolike druge europske i svjetske. Bijedna je slika metropole koja se odašilje s tim ubogim jajetom s Markova trga.

Da, Grubiću, trebalo bi i to jaje zaviti u crno i još drastičnije upozoriti na opće stanje društvene svijesti!

* Tekst je objavljen u Vjesniku od 25. svibnja 2009. na str. 21. u autorskoj kolumni “Kult kulture” u rubrici “Komentari”.